

הַלְבוֹת וְכִיָּה וּמִתְנָה פֶּרֶק ט

א. שְׁכִיב מֶרַע שְׁצוּהָ וְאָמַר לֹא תִגְלוּ מִתְנָה זוֹ, וְלֹא תוֹדִיעוּ בָּהּ אָדָם אֲלֵא לְאַחַר מוֹתוֹ הֲרִי זוֹ מִתְנָה קִימָת, וְאִינָה מִתְנָה מִסְתָּרַת: שְׁבַעַת שְׁתַּקְנָה שֶׁהוּא אַחַר מוֹתוֹ, הֲרִי אָמַר גִּלּוּ אוֹתָהּ. מְצוּהָ מִחֲמַת מִיתָהּ, אִינוּ צָרִיךְ לוֹמַר גִּלּוּ אֶת הַמִּתְנָה, אֲלֵא אַף עַל פִּי שֶׁהִיא כְּתוּבָה סֵתָם, אֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ שְׁמָא מִסְתָּרַת הִיא.

ב. שְׁכִיב מֶרַע שְׁאָמַר יִטַּל פְּלוֹנִי נֶכְסִי אוֹ מִקְצַת נֶכְסִי, אוֹ יַחֲזִיק, אוֹ יִזְכֶּה, אוֹ יִקְנֶה כֵּל לְשׁוֹן מִתְנָה הֵן. וְכֵן אִם אָמַר יַחֲסִין אוֹ יִירָשׁ עַל מִי שְׂרָאוֹי לִירָשׁוֹ, הֲרִי זֶה קִנָּה. אָמַר יִהְיֶה פְּלוֹנִי בָּהֶן, יַעֲמֹד בָּהֶן, יִשְׁעֵן בָּהֶן לֹא קִנָּה.

ג. שְׁכִיב מֶרַע שְׁכָּתַב כָּל נֶכְסִיו לְאַחַר אִם אִינוּ רָאוּי לִירָשׁוֹ, נוֹטֵלֵן מְשׁוֹם מִתְנָה; וְאִם רָאוּי לִירָשׁוֹ, נוֹטֵלֵן מְשׁוֹם יִרְשָׁהּ. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּשֶׁהִיָּה הַיּוֹרֵשׁ הַזֶּה אַחַת מִבְּנוֹתָיו, אוֹ אֶחָד מִכָּלל בְּנֵי בְּנָיו, אוֹ אֶחָד מִכָּלל אֶחָיו, וְכִיוּצָא בָּהֶן מְשָׁאֵר יוֹרְשִׁין. אֲבָל אִם כְּתָבָן לְאַחַד מִבְּנָיו, לֹא עָשָׂהוּ אֲלֵא אֶפְטָרופּוֹס כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ.

ד. מִי שְׁאָמְרוּ לוֹ בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ, נֶכְסִיךְ לְמִי הֵן, שְׁמָא לְפְלוֹנִי, וְאָמַר לָהֶן וְאֲלֵא לְמִי רוֹאִין: אִם רָאוּי לִירָשׁוֹ, נוֹטֵלֵן מְשׁוֹם יִרְשָׁהּ; וְאִם לֹא, נוֹטֵלֵן מְשׁוֹם מִתְנָה.

ה. גֵּר שֵׁישׁ לוֹ בֶּן שְׁאִין הוֹרְתוֹ בְּקִדְשָׁהּ הוֹאִיל וְאִינוּ יוֹרְשׁוֹ כְּמוֹ שְׁיִתְבָּאֵר בְּמִקּוּמוֹ, כֶּךָ אִינוּ יָכוֹל לִתֵּן לוֹ נֶכְסִיו בְּמִתְנַת שְׁכִיב מֶרַע: לֹא כָּל נֶכְסִיו וְלֹא מִקְצָתָן שְׁלִשׁוֹן יִרְשָׁהּ וּמִתְנָה, לְגַבִּי יוֹרֵשׁ אֶחָד הוּא. וְאִם תֹּאמַר יִקְנֶה, נִמְצָא זֶה כְּאֵלוֹ יִרָשׁ אָבִיו; לְפִיכָךְ אִם נָתַן לְגֵר מְשָׁאֵר הַגֵּרִים, מִתְנָתוֹ קִימָת.

ו. שְׁכִיב מֶרַע שֶׁהוּדָה שֵׁישׁ לְפְלוֹנִי אֶצְלִי כֶּךָ וְכָךְ חוֹב, תְּנוּהוּ לוֹ, אוֹ שְׁאָמַר כָּלִי פְּלוֹנִי הוּא פִּקְדוֹן בְּיָדִי לְפְלוֹנִי, תְּנוּהוּ לוֹ, חָצֵר פְּלוֹנִית שְׁלִפְלוֹנִי הִיא, חוֹב שֵׁישׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי אִינוּ שְׁלִי, שְׁלִפְלוֹנִי הוּא בְּכָל אֵלוֹ הַדְּבָרִים וְכִיוּצָא בָּהֶן, הוֹדִיתוֹ הוֹדִיָּהּ. וְאִפְלוֹ הוּדָה הַגֵּר לִבְנוֹ שְׁאִין הוֹרְתוֹ בְּקִדְשָׁהּ, דְּבָרָיו קִימִין; אִפְלוֹ הוּדָה שְׁכִיב מֶרַע לְגוֹי, נוֹתֵנִין לוֹ.

ז. אֲבָל שְׁכִיב מֶרַע שְׁצוּהָ לִתֵּן לְגוֹי מִתְנָה אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, שְׁזֵה כְּמִי שְׁצוּהָ לַעֲבֹר עֲבֵרָה בְּנֶכְסִיו. אָמַר פְּלוֹנִי עֲבָדִי עָשׂוּ אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, אוֹ שְׁאָמַר עָשִׂיתִי אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, אוֹ הֲרִי הוּא בֶּן חוֹרִין כּוֹפִין אֶת הַיּוֹרְשִׁין, וּמְשַׁחֲרִין אוֹתוֹ: שֶׁהַעֲבָד, יִשְׁנֹו בְּמִקְצַת מְצוּוֹת. אָמַר פְּלוֹנִית שְׁפָחָתִי עָשׂוּ לָהּ קוֹרֶת רוּחַ עוֹשִׁין לָהּ, וְאִינָה עוֹבְדָת אֲלֵא עֲבוּדָה שֶׁהִיא רוּצָה בָּהּ מִכָּל הָעֲבוּדוֹת הַיְדוּעוֹת לַעֲבָדִים בְּאוֹתוֹ מְקוֹם.

ח. שְׁכִיב מֶרַע שְׁכָּתַב כָּל נֶכְסִיו לְאַחַד, וְאָמַר הִלָּה אִינִי רוּצָה בָּהֶן לֹא קִנָּה. שְׁתַּק, וְאַחַר כֶּךָ צֹוֹחַ קִנָּה: שְׁדַּבְּרִי שְׁכִיב מֶרַע כְּכַתוּבִין וְכַמְסוּרִין; וְכִיוֹן שְׁשִׁתַּק, אִינוּ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ.

ט. שְׁכִיב מֶרַע שְׁכָּתַב לָזֶה, וְחָזַר וְכָתַב לְאַחַר הָאֲחֵרוֹן קִנָּה: שֵׁישׁ לוֹ לַחֲזֹר עַד שְׁיָמוּת בֵּין כָּלל בֵּין בְּמִקְצַת, בֵּין לַעֲצֻמוֹ בֵּין לְאַחַר. וְאִפְלוֹ כָּתַב וְזָכָה לְרָאשׁוֹן, וְכָתַב וְזָכָה לְאַחֲרוֹן הָאֲחֵרוֹן קִנָּה: שְׁשְׁכִיב מֶרַע שְׁזָכָה בָּהּ, עַדִּין מִתְנַת שְׁכִיב מֶרַע הִיא.

י. אֲבָל שְׁכִיב מֶרַע שְׁכָּתַב וְזָכָה, וְקִנּוּ מִיָּדוֹ אֵין לְאַחַר קִנְיָן

כלום ; ואינו יכול לחזור לא לאחר ולא לעצמו, בין שנתן הכל
בין שנתן מקצת.

יא. שכיב מרע שחזר במקצת, חזר בכל. כיצד : נתן כל נכסיו
לראשון, וקנו מידו כדי ליפות כוחו, וחזר ונתן מקצתו לאחר,
וקנו מידו כדי ליפות את כוחו שני קנה ; אבל הראשון לא קנה
כלום, בין שעמד בין שמת.

יב. נתן מקצת נכסיו וקנו מידו, ואחר כך נתן את כלן לאחר
וקנו מידו כדי ליפות כוחו אם מת קנה הראשון המקצת, וקנה
האחרון את השאר ; ואם עמד ראשון קנה, שני לא קנה.

יג. שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ולא שיר כלום, או הפקידן,
או חלקן לעניים אם עמד, חזר בכל. מכר כשהוא שכיב מרע,
ממכרו קים כפריא. מכר כל נכסיו אם היו המעות עצמן קימות
אם עמד, חזר ; ואם הוציא המעות, אינו יכול להחזיר.

יד. מתנה שהיא סתם, ולא נתפרש בה שהיה בריא כשנתן או
שהיה שכיב מרע הוא אומר שכיב מרע הייתי, והרי עמדתני
ואחזר במתנתי, ומקבל מתנה אומר בריא היה, ואינו יכול
לחזור על המקבל להביא ראיה שבריא היה.

טו. לא מצא ראיה ישבע הנותן שבועת הסת ויפטור, ותעמד
הקרקע בחזקת הנותן. אבל אם היו מטלטלין ביד המקבל
מתוך שיכול לומר שלי הן, ישבע הסת שבריא היה כשנתן לו
מתנה זו.

טז. מי שמת, ונמצאת מתנה קשורה לו על ירכו אף על פי
שהיא בעדים, וקנו מידו כדי ליפות כוח אלו שנתן להם הרי
זו אינה כלום : שאני אומר כתבה ונמלה. ואם זכה בה לאחר,
בין מן היורשין בין שאינו מן היורשין כל הדברים שבה קימין
בכל מתנות שכיב מרע.

יז. וכן מי שכתב שטר חוב על עצמו בשם אחר, או בשם בן
מבניו, או מן היורשין, ונתן השטר על יד שלישי ואמר לו יהיה
זה אצלך, ולא פרש לו כלום, או שאמר לו הנה עד שנאמר לך
מה תעשה, ומת הרי זה אינו כלום.